

Ezután térhettek csak rá

a kongresszus érdemleges tárgysorozatára.

Dr. Schack Béla indítványa foglalta le a napirendet és azt javasolta, hogy alapítsák meg a Gyorsírók Világszövetségét.

Az indítvánnyal együtt került tárgyalásra Wittmann Józsefnek, az alsóausztriai tartományi gyorsíró vezetőjének javaslata a gyorsírók szövetségének megalakulásáról, valamint Graber Pál bécsi újságíró indítványa a Gabelsberger-rendszerű gyorsírók szövetségének megalakításáról.

A javaslatok felett széles vita indult meg, végül azonban a magyar javaslat ment keresztül, miután Wittmann és Graber indítványait visszavonták.

Bankett a Kassban

Három órákor kezdődött a város 200 személyes bankettje a Kass-kávéház helyiségeiben. Az első felköszöntőt dr. Széll Gyula mondotta a kormányzóra, majd dr. Somogyi Szilveszter polgármester a gyorsírókat köszöntötte. Nagy ünneplésben részesítették dr. Katona Dávidot, akajt dr. Schack Béla, mint a gyorsírás igazi katonáját köszöntötte fel.

Öt óráig tartott az ebéd, ezután a kongresszus résztvevői a Markovics-szoborhoz vonultak.

Megkoszorúzzák a Markovics-szobrot

A kongresszus legmeghatóbb része a Markovics-szobor körül játszódoott le. Markovics Iván özvegye zokogva állott férje szobra mellett és amikor a Szegedi Gyorsírók Egyesületének koszorúját a szoborra helyezték, Puky Endre meghatódottan említette meg, hogy ő még Markovics Ivántól kapta a képesítést, mire egy ezüsthajú öreg ur reszkető kezekkel előkotorászott zsebéből egy régi megsárgult írást. Az öreg ur Markovics első tanítványai között szerezte meg a gyorsírói képesítést.

Dr. Traeger Ernő német nyelvű beszéde külön élménye volt ennek a kegyeletos aktusnak.

Estély a Tiszában

A kongresszusi vendégek a Markovics-szobor megkoszorúzása után szétszéledtek. Sokan autóbusszal Alsótanyára rándultak ki, ahol a Dobótanyán vendégtelték meg a kirándulókat. Sokan Ujszegeden voltak, nagy társaság pedig autón a város nevezetességeit tekintette meg.

Este a Tisza nagytermében 200 terítékű bankettet adott a város, amelyen újból számos felköszöntő hangzott el. Egy francia kiküldött fuvolán rázendített a gyorsíró-indulóra, majd éjféli körül táncra perdült a társaság és fél 3-ig roptá a táncot. A sok idegen hölgy egy-kettőre megtanulta a csárdást és vége-hossza nem volt az ujrázásnak.

A XV. nemzetközi kongresszus tagjai feledhetetlen emlékekkel hétfőn reggel utaztak vissza a fővárosba.

A pompásan sikerült kongresszusi nap előkészítése dr. Tóth Béla, dr. vitéz Szabó Géza és dr. Katona Dávid érdeme. Az ó fáradságot nem ismerő munkájuknak volt az eredménye a kitűnően sikerült szegedi kongresszus.

Budapestben

Budapestről jelentik: A nemzetközi gyorsírókongresszus tagjai ma reggel Szegedről visszatérve, 11 órákor ismét teljes ülése gyűltek össze a parlament delegációs termében, ahol dr. Murányi Kálmán elnökle alatt folytatták érdemleges munkájukat. Az elnöki bejelentések között elsőnek szerepelt dr. Serédi Jusztián bibornok, herceg-érsek, a kongresszus egyik védnökének levele, amelyben a kongresszus megnyitásától való távollétét mentette ki.

Egyéb elnöki bejelentések után dr. Kállai Emil szegedi ügyvédnek »Kultúra és gyorsírás« című előadását olvasta fel dr. Murányi Ernő. Az előadást a kongresszus nagy tetszéssel fogadta.

SZABÓ LÁSZLÓ EMLÉKIRATAI

XCV.

Hungarian-American Engraving Co.

Vári Dezső, a Pallas igazgatója már 1921 őszén emlegette nekem, hogy jó volna a bankjegyek nyomását a Pallas részére megszerezni. A Pallas már régóta tárgyalt erről a kormány-nal, de eredmény nélkül. Nem tudnák-e én valamit ebben az ügyben kigondolni?

— Dehogyan nem! feleltem. Hiszen én hivatásos »kigondoló« vagyok...

Es rögtön ki is gondoltam valamit. Elmentem az amerikai konzulátusra Hattala István barátomhoz.

— Steve, érdekl-e Amerikát a magyar bankjegyek nyomása, mint üzlet?

— Lehetséges, hogy érdekli, felelte Mr. Hattala. Meg fogjuk kérdezni...

Másnapra megjött a válasz Washingtonból: *We are very interested in the matter.* »A dolog nagyon érdekkel bennünket«.

Már az nap nálam volt Digby A. Wilson konzul, akit részletesen tájékoztattam az ügyről. A következő napon U. Grant-Smith, az amerikai követ jegyzékét nyújtott át Kállay Tibor pénzügyminiszternek. A nekem átadott másolat szerint az Egyesült Államok kormánya közli, hogy az amerikai cégek is pályáznak a magyar bankjegyek nyomására és kéri, hogy a döntés előtt az amerikai cégek ajánlatát is hallgassák meg.

Az egész ügyről már meg is feledkeztem, mikor 1922 március végén Wilson konzul ismét eljött hozzám két idegen urral. Az egyik Mr. Joseph Claudet, az American Bank Note Company alelnöke, a másik Gaston Stalins, az amerikai bankjegy-nyomda európai képviselője volt. Mr. Claudet elmondotta, hogy azért jött Európába, hogy velem értekezzen. Egész nap tárgyaltunk, mert igyekeztem minél többet tanulni az amerikaiaktól.

Megértettem, hogy egyetlen állam sem oly gazdag, hogy jó bankjegyeket tudna előállítani és hogy minden bankjegy könnyen utánozható, kivéve azokat, amelyek Amerikában készülnek. Amit fotografálni lehet, azt utánozni is lehet. Az amerikai bankjegyet nem lehet fotografálni, mert a betűk és rajzok

festékje egy kissé kiemelkedik a papíron s emiatt az írás és a rajz a fotografián itt-ott »árnyékos« lesz. Az amerikai eljárás azonban rendkívül drága és csak akkor olcsó, ha a termelés óriási nagy. Az amerikai bankjegy-nyomda negyvennégy nemzet részére nyom bankjegyeket, — negyvenötödiknek szeretné megnyerni a magyarokat, még ha erre az üzletre valamit ráfizet is, mert foglalkoztatni kell a gyárait. Papírjuk és nyomásuk hasonlíthatatlanul jobb volt, mint a Zürichben nyomott magyar bankjegy és az áraik is alacsonyabbak voltak.

Másnap tovább kellett volna tárgyalnunk, — azonban az amerikaiak bucsuzás nélkül itt hagyták Budapestet. Miért? Mert aznap történt az Erzsébetvárosi Körben a bombamerénylet, melynek a külföld sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonított, mint mi képzeltük.

Májusban Vári igazgató újból szóba hozta

a bankjegynyomás ügyét. Irtam tehát egy memorandumot, melyben azt ajánlottam az amerikai bankjegy-nyomdának, hogy a Pallas-szal társulva alakítson egy magyar részvénytársaságot a magyar bankjegyek nyomására azon az alapon, hogy az ezer koronán felüli értékeket Amerikában, az ezer koronán aluliakat pedig Budapesten fogjuk nyomni s a balkáni rendelések egy részét is Budapestre fogjuk terelni. Erre hamarosan megjött a válasz: »Javaslatát elfogadjuk.« Stalins általános felhatalmazást kapott az ügy lebonyolítására és két ízben is Budapestre jött velem tárgyalni.

1922 július 18-án formálisan is megalakult a Hungarian-American Engraving Company ötvenezer dollár alaptőkével. Gratz Gusztávot választottuk meg elnöknek, báró Pap Gézá alelnöknek; az amerikai bankjegy-nyomda öt igazgatósági tagot delegált, a Pallas pedig kettőt, nevezetesen Vári Dezsőt és engem. Időközben a Pallas igazgatóságába is beválasztottak.

Az a körülmény, hogy az amerikai bankjegy-nyomda egy üzletre társult a Pallas-szal, természetesen igen jótékony hatással volt a Pallas részvényeinek árfolyamára, melyben (nem a tőzsdei konjunktúra idején, hanem egy évvel előbb) száz percentes ugrások voltak tapasztalhatók. Mint a tőzsdén mondani szokták, »az emberek részegre keresték magukat.« A kedvező helyzetet felhasználva, lebonyolítottunk egy nagy alaptőke-emelést is. Ez az ügy rám nézve rendkívül tanulságos volt, mert igen aktív szerepem volt benne, — mindent láthatam s az a bankár, aki az egész műveletet fényes sikerrel lebonyolította: Halász Lajos olyan jó volt hozzám, hogy nemcsak semmit el nem titkolt, hanem minden taktikai húzást meg is magyarázott nekem. Ez az alaptőke-emelés, melyben a siker főrugója az amerikaiakkal való kapcsolat volt, óriási ajándékhoz juttatta a Központi Sajtóvállalatot, mely valóban mindent elmondhat a világon, csak azt nem, hogy nekem semmit sem köszönhet.

A magyar-amerikai bankjegy-nyomásból azonban nem lett semmi. A magyar »Jegyintézet« elnöke, Popovics Sándor berendeztetett Budapesten egy bankjegy-nyomdát. Hogy miért, azt nem akarom megérteni. Hiszen Magyarország egész bankjegyszükségletét évenként átlag tízennégy nap alatt elő lehet állítani; az év többi munkanapjain mit csináljon az a nagy nyomda? Ennél kevésbbé gazdaságos és kevésbbé racionális dolgot világ életemben nem láttam.

Már Amerikában voltam, mikor a Hungarian-American Engraving Co. csendesesen felszámolt. Mikor Magyarország a pengő- valutára áttért, az amerikaiak megegyeszer ájtöttek »körülnézni«, sőt tanácsomra egy mintabankjegyet is csináltak Széchenyi István gróf képével díszítve. Ennek egyetlen példányát Dorogi Ervin budapesti ügyvédnél van, — nála meg lehet nézni, hogy milyen lenne a magyar bankjegy, ha úgy nyomnák a bankjegyeket, ahogy én elgondoltam.

6 havi hitel

ÉRTESITJÜK

Megbízható áruk

igen tisztelt vevőinket, valamint az Excelsior r. t. régi t. vevőköreit és a nagyközönséget, hogy **őszli áruink** minden igényt kielégítő

NAGY VÁLASZTÉKBAN

beérkeztek és **rendkívül olcsó áron** kerülnek eladásra, **6 havi törlesztés mellett.** Kérjük régi vevőink, valamint a nagyközönség szíves érdeklődését. Megbízhatóságunkat mindenki ismeri és elismeri

Dr. SALGÓ ÉS TÁRSA (ezelőtt **Excelsior**) **TEXTILKERESKEDELMI R.T.**

Somogyi u. 22. Zrínyi u. sarok.

Dus választék

Iskolaruhák!

Szolid árak

Reich Mór és Fia r. t.

óra-, ékszer-, arany-, ezüst- és műipari tárgyak raktára
280 Kelemen ucca 11.
Arban, választékban és minőségben utólrhetetlen.

NEIGER Kóser éttermei Budapest, Teréz körut 4.
Szegediek találkozó helye. 48